પુષ્ટી તત્વ સાર

ભાગ ૨ જો.

શ્રી દ્વારકેશજી કૃત મુળ પુરુષ—યમુનાજીકે ચાલીસ
—મોટાભાઇ કૃત શીક્ષા શ્રી નાથજી તથા સાત
સ્વરૂપનું .દ તથા ચતુઃશ્લોકી તથા નવ રત્ન
તથા ધુન શ્રી કૃષ્ણની

શ્રીકૃષ્ણ શરણં મમઃ

છપાવનાર
શ્રી કાંકરોળીવાળા ગોસ્વામી શ્રી ૧૦૮
શ્રી બાલકૃષ્ણલાલજીનાં સેવકઃ—
મગનલાલ પરભુદાસ

અનુમોદન કરનાર
હેમચંદ જેઠાભાઇ ધ્રુવ.

શ્રી "સરસ્વતિ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, નાગદેવી સ્ટ્રીટ,
નં. ૩૩૨—૩૩૪ ના મકાનમાં
મગનલાલ જગજીવનદાસે છાપી છે।

સંવત ૧૯૬૭ સને ૧૯૧૧

ન્યોછાવર ડોઢ આનો.

સુચના.

ઘણીજ આશ્ચર્યની વાત છે જે જીવ મોહરૂપી માયામાં લુબ્ધ થઇને શ્રીહરીનું સ્મરણુ કરતો નથી તે મહા ખેદની વાત છે. પોતાનાં હજારો જન્મ થઈ ગયા તેમ આ ક્ષણુ ભંગુર દેહ ઉપર કાળ ચક્ર ફર્યા કરે છે તે પોતે જાણે છે તથાપી જીવ નાના પ્રકારના કુકર્મ કર્યા કરે છે. અને તે કર્મથી ચોરાસી લક્ષ યોનીઓમાં ફર્યા કરે છે. એક ઘડી પછી શું થાશે તેની પણુ ખબર નથી છતાં સંસારમાં હું અને મારૂં છોડતો નથી, પોતાનાં કર્મથી ઊંચનીચ યોનીયોમાં પડીને સુખ યા દારૂણુ દુઃખ ભોગવે છે છતાં પણુ અખંડ સચીદાનંદ શ્રી કૃષ્ણુ પરમાત્માનું સ્મર્ણુ કરતો નથી તે કરતાં બીજું આશ્ચર્ય શું ? ઘણીજ નવાઇની વાત છે. જેમ દીવાની જોતમાં પતંગીયો મોહીત થઇને પડે છે ને પોતાનો પ્રાણુ ગુમાવે છે તેમજ આ મોહરૂપી માયામાં જીવ મોહીત થઇને પોતાનું અમુલ્ય આયુષ્ય ગુમાવે છે. કરોડો રૂપીઆનો હીરો હાથમાં આવેલ હોય તે વિના મુલ્યે ફેંકી દેવો તે કરતાં બીજી વધારે શું મુર્ખતાઈ હતી! તો હે ભાઈ આ અમુલ્ય દેહને વ્યર્થ નહીં ગુમાવતાં પોતાના સ્વધર્મમાં રહી સર્વે પ્રાણી માત્ર ઉપર દયા રાખી ગૌ બ્રાહ્મણનું પાળન કરાં અને અહોનિશ ક્ષણે ક્ષણે તનમનથી અષ્ટાક્ષરનું સ્મરણુ કરવું એજ જીવનનું સાર્થક છે. શ્રીકૃષ્ણ શરણં મમઃ અષ્ટાક્ષર ક્ષણુ એક મુકવાથી અસુરાવેશ થાય છે, માટે ઘડીભર વિસરશો નહીં.

લી૦ હેમચંદ જેઠાભાઈના જે શ્રીકૃષ્ણુ.

શ્રી ગોવરધ્ધન ધરો વિજયતે

श्री नाथजी

श्रीकृष्ण शरणंमम:

અથ મૂળપુરૂષ પ્રારંભઃ

(રાગ બિલાવલ)

મૂળપુરુષ નારાયણ યજ્ઞ, શ્રુતિ અવતારભયે સર્વજ્ઞ,
શાખા તૈત્રી ગોત્ર ભારદ્વાજ, તૈલંગ કુળ ઉદિત
દ્વિજરાજ.

છંદ.

દ્વિંજરાજ તે હરિ આય પ્રકટે સોમ યજ્ઞ કિયો જબેં,
કુંડ તેં હરિ કહિ બાની જન્મકુલ તુહ્મારે અબેં;
ચકિત તત્ક્ષણ ભયે સબ જન ઐસી અબલોંન ભઇ કબેં,
સુનતહી મન હરખ કીનો ધન્ય ધન્ય કહ્યો સબેં. ૧

તિનકે પુત્ર ભયે ગંગાધર, તિનકે ગણપતિસુત વલ્લભવર;
શ્રીલક્ષ્મણ ભટ અનુભવ દેવ, શુદ્ધસત્વ જ્યો શ્રીવસુદેવ.
સત્વગુણ વિદ્યા પયોનિધિ, વિશદ કીર્તિ પ્રકટઇ,

ગામ કાં કરવાર મેરહિ જાતિ સબ હરખત ભઇ,
પરવ પરસ કુટુંબ લેકે ચલે પ્રાગકું સાથ લે,
સ્નાન દાન દિવાય દ્વિજકું ચલે કાશીપાતલે. ૨

કછુદિન રહિકેં ચલે સબ દક્ષણ, આનંદિત તનુ
સકુન સુલક્ષણ,
ચંપારણ્યમેં જબ આયે, એલંમાગારૂ ગર્ભ સ્રવત જતાયે,
શ્રાવજાનિકે ચલે તહાંતેં નગર ચોડામે વસે,
જગતમેં આનંદ ફૈલ્યો દશોદિશામાનો હસે,
ચૈન હોય કે સુનિ ચલે કાસી ફેરવહિ બન આવહી,
આમ્રચોંધા મધ્ય બાલક દેખિ સન્મુખ ધાવહી. ૩

મારગ દિયો જાન જિય માતા, લિયે ઉત્સંગ મોહિ
દિયો હે વિધાતા,
તાત સુનત દૌરી કંઠ લગાયે, તિહિ છિન મંગલ
હોત બધાયે,
મંગલ બધાયો હોતતિહું પુર દેવ દુંદુભિ બાજહી,
જોતસીકાં લગ્ન પૂછત પ્રથમ સમયો સાધહી,
ધન્ય સંવત પંદહા પૈંતીસ માધ માસ હેં,
કૃષ્ણ એકાદશી શ્રીવલ્લભ પ્રકટ વદન વિલાસન્હેં. ૪

શ્રીવલ્લભકું લે આયે કાસી સુંદર રૂપ નયન સુખરાસી,
સાત વરસ ઉપવીતં ધરાયે તબતેં વિદ્યા પઢન પઠાયે,

પઢે ચારોં વેદ અરૂ ખટશાસ્ત્ર મહિના ચારમેં,
તાતકું અચરજ ભયો યે કોન રૂપ વિચારમેં,
નીદ આઇ કહ્યો પ્રભુ સંદેહ ક્યોં તુમ કરતહો,
પ્રથમ બાની ભઇ હૈ સો પ્રગટ જાનો અબ ભયો. ૫

જાગ પરિ કહ્યો પત્નિ આગેં ગ્રેહેં પૂરણબ્રહ્મ અનુરાગેં,
શ્રીમુખ બચન કહે શ્રીવલ્લભ માયામત ખંડન સબ સુલ્લભ,
સુલ્લભ તેં દક્ષણ પધારે અગ્યારેં બરસકો વપુ ધરેં,
દેખ મામા હરખકે આદર કિયે આવો ઘરેં,
વિદ્યાનગર કૃષ્ણદેવ રાજા બહુત મતહી જંહાં મિલેં,
જીતવે કનકાભિષેકસું પઢે આવત ઇહાં પહિલેં. ૬

રામાનુજ અરૂ માધ્વાચાર્ય વિષ્ણુસ્વામી નીંમાદિત્ય
હરિભજ,
શંકરમેં અનુસરત ઔર મતિ યુક્તિબળતેં આજ
સબળ અતિ,

સબળ સુન આપુહી પધારે, દ્વારપેં પહુંચે જબેં,
ભૃત્ય દોરી પ્રતાપ બરન્યો, રાય આવો ઇહા અબેં,
રાય આયે પ્રમાણ કીનો, સભામેં જુ પધારિયે,
સુનો હો બીનતી કૃપાસાગરૂ, દુષ્ટ મતહી બેદારિયે. ૭

ગજગતિ ચાલ ચલે શ્રીવલ્લભ, ઇનકી કૃપા ભએં
સબ સુલ્લભ,
રવિકે ઉદય કિરણ જ્યોં બાઢી, તૈસી સભાપાંત ઉઠિ ઠાઢી,

ઠાડે સબ સ્તુતિ કરે જબ કિયો માયા મત ખંડન,
શબ્દ જૈજૈ હોત સબ મુખ ભક્તિપંથ ભુવમંડન,
સ્તુતિ કરે દ્વિજ હાથ જોરેં રાય મસ્તક નાવહીં,
પરમ મંગલ હોત હેં કનકાભિષેક કરાવહીં. ૮

પાછે જલસોં ન્હાય બિરાજે વિનતિ કરિ રાયેં મનસાજે,
દ્રવ્ય સબ અંગીકૃત કરિયે પ્રભુ બોલે યહનાહીંન ગ્રાહયે.
નાહિન સ્નાન જલવત બાંટસબનકોં દીજિયેં,
બાંટ દીનો કરી બીનતી મોહિશરણજુ લીજીએ.
કૃપા કરકે શરણ લીનો થારભરી મોહરકો ધર્યો,
સમ લેકે કર દીનો દૈવી દ્રવ્ય અંગીકૃત કર્યો. ૯

તહાંતે પંઢરપુર જુ સિધારે, શ્રીવિઠ્ઠલ નાથ
મિલનકોં પધારે,
ભીમરથીકે પાર મિલે જબ, દોઉ તનમેં આનદ
બઢયો તબ,
બઢયો આનંદ કરી બીનતિ આપકો યહ શ્રમ ભયો,
કહિ શ્રીવિઠ્ઠલનાજીને મિત્રતા પથ પ્રકટિયો,
ફેર શ્રી ગોકુલ પધારે નિરખ યમુના હરખહી,
સંગ દમલાદિકો હિતે તનપે કૃપારસ બરખહી. ૧૦

એકસમે ચિંતા ચિત્ત આઇ, દૈવીકિહિંબિધ જાની જાઇ,
આસુરીસોં સબ મિલિત સદાઇ, ભિન્ન હોય સોં
કોંન ઉપાઇ,

ભિન્નકો જબ ચિત્ત ધરયો તબ પ્રભુ પધારે તિહિં સમેં,
મધુર રૂપ અનંગ મોહિત કહત સુધ કીને હમેં,
કરો અબતેં બ્રહ્મકો સંબંધ દૈવી સૃષ્ટિ સોં,
પાંચ દોષ ન રહે તાકો નિવેદન કરો વૃષ્ટિસોં. ૧૧

બચન સુની હરખે શ્રીવલ્લભ, યહ આજ્ઞાતેં
પરમ અતિ સુલ્લભ,
કંઠ પવિત્રા લે પહેરાયે, મિસરી ભોગ ધરી મન ભાયે,
ભયો ભાયો ચિત્તકો તબ પુષ્ટિપંથકું અનુસરેં,
શરણ જે આવત નિરંતર કાલભય તિનતેં ટરેં,
પ્રકટ સબ લીલા દિખાવત નંદનંદન જે કરી,
અવનિપર પદ પદ્મ રાખી પરિક્રમા મિષકિર ધરી. ૧૨

ફેર પંઢરપુર જબ આયે, શ્રીફુલનાથ કહી મન ભાયે,
કરી વિવાહ બહુરૂપ દિખાવો મેરો નામ સુવનકાં ધરાવો.
ધરો ચિત્તમેં બાત યહ કાશી વિવાહ જુ હોય ગો,
મેં કહ્યો દ્વિજ આયે બીનતી કરે ચરણ સમોય ગો,
આય વહાંતે વિવાહ કીનો અધિક મંગલ તબ ભયો,
નામ ધર્યો શ્રીમહાલક્ષ્મી દેખ જોરી દુઃખ ગયો. ૧૩

પરિક્રમાતીઝી ચિત્ત આઇ, નિકસ ચલે શ્રીવલ્લભ રાઇ;
ઝાડખંડમેં પ્રભુને જતાઇ, અબકેં મોંહિ મિલો મનભાઇ,
મિલેંગે હરિદાસપેં જહાં તીન મદન કહાવહીં,

ઈંદ્રનાગ જુ દેવદમન સો મેરો નામ જતાવહીં,
ફેરકેં જબ વ્રજ પધારે પાંચ સેવક સંગહેં,
સદુ હે આન્યોરમેં જહાં દ્વારપેં ઠાડે રહે. ૧૪

સદુ કહી સ્વામી કછુ ખેહેં, મેવન કહિ સેવકકો લેહેં;
ઇતને પ્રભુ ગિરિ ઉપર બોલે, લાઇન દૂધ રહે અન બોલે;
બોલીનરો યહ પાહુને આયે તિનહીં બૈઠારિયેં,
પ્રભૂ કહત મોહેં બેર લાગત ભલી ચિત્ત બિચારિયેં,
લેગઇ પય પાય આઇ દેખ શ્રીવલ્લભ કહ્યો,
બચો હોય સો હમેં દીજે બોલ પેહેલો હીં ગહ્યો. ૧૫

દેખ નરો બોલિ હું વારી, નામ દીજિયે ગર્વ પ્રહારી;
નામ દિનો પૂંછિવે કહાંહેં, કહિ પર્વતપર જાઓ તહાંહેં.
તહાં દેખે પ્રાણપતિ તબ હુલસિ દોઉતન ફૂલહી,
વહસમે સુખ કહિ ન આવે પંગુગતિ મતિ ભૂલહી,
હસિ કહ્યો સકુટુંબ આવો નિકટ રહી સેવા કરો,
માની બચન પ્રમાણ કીનો સાસરેદિશ પગ ધર્યો. ૧૬

કછુક દિન રહી સંગ લે આયે, બસે અડેલમેં
નિજ હરખાયે,
સંવત પંદ્રહા સડસઠ આયો, આસો વદી દ્વાદશી
શુભ ગાયો.
ગાયો શ્રીગોપીનાથજી જબ જન્મ લીનો આયકે,
જાની બલકો રૂપ હરખિત દેત દાન બઢાયકે,

ફેરિકે ચરણાટ આયે કછુક દિન રહે જાનકે,
ધન્ય સંવત્ પંદ્રહા ધન બહોતરા શુભ માનકે. ૧૭

પૌષ કૃષ્ણ નોમી જબ આઇ, ઘર ઘર મંગલ હોત વધાઇ;
શ્રીવિઠ્ઠલનાથ જનમં ભયો સુનિકે, કહત ફિરત
આનંદ ગુણ ગનિકે,
આનંદ બાઢયો ચહું દિશાં છબિ દેખ શ્રીવલ્લભ હસે,
બેઉ કછૂ મુસકાય ચિત્ત યેં દોઉ હસત મેરે મન વસે,
તિલક મૃગમદ છિપ્યો હરખિત કહાંલો ગુણ ગાઇયેં,
કૃપાતેં ઉછલિત નિજ રસ છિપત નાહી છિપાઇયેં. ૧૮

શ્રીગોકુલમેં બાસ સુહાયો, રૂકિમણિ પદમાવતિ પતિ ગાયો,
શ્રીગિરિવરધર જિનહીં છબિલો, શ્રીનવનીત પ્રિય
અરવીલો,
પ્રિય શ્રીમથુરેશ શ્રીવિઠ્ઠલેશ શ્રીદ્વારિકેશ જૂ,
શ્રીગોવર્દ્ધનધર શ્રીગોકુલ ચંદ્રમા મધુરેશજૂ,
શ્રીમદન મોહન અષ્ટ ઇહિબિધિ રમણ શ્રીવિઠ્ઠલનાથકે,
તાતકોચિત્ત જાની સેવા વિસ્તરિ સબ સાથકે. ૧૯

પંદ્રહસેં સત્તાણુ કાર્તિક, વિમળ દ્વાદશી મંગળ નિત ઠિક,
પ્રથમ પુત્રપ્રકટે શ્રીગિરિધર, ષટ્ગુણધર્મીધર્મ, ધુરંધર,
ધુરંધર ઐશ્વર્ય શ્રી ગોવિંદ પંચદશ નન્યાનવે,
ઉર્જશ્યામલ અષ્ટમિ શુભ ગુરૂ સુદિન પ્રકટે જબેં,

ઋતુ વિયત શ્રૃંગાર આશ્વિન અસિત તેરસ ભ્રાજહીં,
શ્રીબાલકૃષ્ણજી મહાપરાક્રમ વસુ ખસોલેં રાજાહીં. ૨૦

કવિ સહ સુદિ સાતેં શ્રીગોકુલપતી, યશસ્વરૂપ
માંળા સ્થાપિત રતી,
સોરહસેં અગ્યારહ કાર્તિકસિત, અર્ક બુધ રઘુનાથ
શ્રીસહિત,
હેતુ નિજ અભિધાન પ્રકટે તાત આજ્ઞા માનકેં,
તિથી કલા બુધ મધુ છઠવિમલ જ્ઞાન બખાનકેં,
શ્રીયદુનાથ પ્રકટયેરહ્યા વિરહેં શ્રીઘનસ્યામસ્વરૂપકે,
સહ કૃષ્ણતેરસ રવિજ રિક્ષ શતકળા શ્રીવિઠ્ઠલ ભૂપકે. ૨૧

ભામિની રાની કમળા બખાની, પારવતી જાનકી
મહા રાની,
કૃષ્ણાવતિ મિલિ સાતો કહાયે, યહ અલૌકિક રૂપ મહાયે,
મહા અલૌકિક આગ્નિકુલ સબઅલૌકિક અષ્ટ છાપહેં,
અલૌકિક સબ ભક્ત જન જો શરણ લીને આપહેં,
યથામતિ કછૂ બરણિઆઇ જાનિયો યહ દાસહેં,
શ્રીદ્વારકેશ નિરોધ માગે યહી ફલકી આસહેં. ૨૨

ઇતિ મૂળપુરૂષ સંપૂર્ણ.

શ્રીયમુનાજીકે પદ.

શ્રીયમુનાજીકે પદ ॥ રાગ રામકલી ॥

પિય સંગ રંગ ભર કર કલોલેં, સબનકું સુખદેન પિય
સંગ કરત સેન ચિતમેં જબપરત ચેન તબહીં બોલેં. ૧
અતિરી વિખ્યાત સબ બાત ઇનકે હાથ નામ લેત કૃપા
કર અતોલેં, દરસ કર પરસ કર ધ્યાન હિયેમેં ધરે સદા
વ્રજ નાથ ઇન સંગ ડોલેં. ૨
અતિશય સુખકરન દુખસબન કેહરન યેહીલી નો પરન
દે ઝકોલે, ઐસી શ્રી યમુને જાન તુમ કરો ગુણ ગાન
રસિક પ્રીતમ પાવો નગ અમોલેં. ૩—૧

સ્યામ સુખધામ જહાં નામ ઇનકે, નિશદિન પ્રાણપતિ
આયહિયેમેં વસે જોઇ ગાવે યશ ભાગ્ય તિનકે. ૧
યેહી જગમેં સાર કહત વારંવાર સબનકે આધાર ધન
નિરધનનકે, લેત યમુને નામ દેત અભયપદ ધામ રસિક
પ્રીતમ પિયા વસજુ ઇનિકે.. ૨—૨
કહત શ્રુતિસાર નિરધાર કરકે ઇનિવિના કૌન ઐસી કરે
હે સખી હરત દુખ દ્વંદ સુખકંદ વરખેં. ૧

બ્રહ્મસંબંધ જબ હોત યહ જીવકો તબહી ઇનિકી ભુજા વામ કરકેં, દોરકર સોરકર જાય પિય સો કહે અતિહી આનંદ મનમેં જો હરખેં. ૨

નામ નિરમોલ નગ નહીં કોઊ લેસકે ભક્ત રાખત હયે હાર ધરકેં, રસિક પ્રીતમજીકી હોત જાપર કૃપા સોઈ શ્રીયમુનાજીકો રૂપ પરખેં. ૩—૩

નયન ભર દેખ અબ ભાનુ તનયા, કેલિ પિયસોં કરે શ્રમર તબહી પરેં શ્રમ જલન ભરત આનંદ મનયા. ૧

ચલત ટેઢી હોયં લેતપિયકોં મોહિ ઇનબિના રહત નહીં એક છિનયા, રસિક પ્રીતમ રાસ કરત શ્રીયમુના પાસ માનો નિરધનનકી હૈજુ ધનયા. ૨—૪

શ્યામ સંગ શ્યામ વ્હૈરહી શ્રીયમુને, સુરતશ્રમ બિંદુતેં સિંધુસી વહિચલી માનો આતુર અલી રહીન ભવને. ૧

કોટિકામ વારોંરૂપ નયનનિહારોં લાલ ગિરિધરનસંગ કરત રમને, હરખ ગોવિંદપ્રભુ નિરખ ઇનિકી ઓર માનો નવ દુલહની આઈ ગવને. ૨—૫

શ્રીયમુનાસી નાહિં કોઊ ઔર દાતા, જો ઇનિકી શરણ જાતહેં દોરકે તાહિકો તેહિ ક્ષણ કર સનાથા. ૧

એહી ગુણગાન રસ ખાન રસના એક સહસ્ર રસના ક્યોં—

નદઇવિધાતા, ગોવિંદબલુ તન મન ધન વારને સબ
હિનકી જીવન ઇનિહિં કેજુ હાથા. ૨-૬

શ્રીયમુનાયશ જગતમેં જો કોઈ ગાવેં, તાકે આધીન
હેરહત હેં પ્રાણપતિ નયન અરૂવેન મેં રસ જુછાવેં. ૧

બેદ પુરાણતેં વાત યહ અગમ. હૈ પ્રેમકો ભેદ કોઉ ન પાવેં,
કહત ગોવિંદ શ્રીયમુનેકી જાપર કૃપા સોઈ શ્રીવલ્લભકુલ
શરણ આવેં. ૨-૭

ચરણ પંકજ રેણુ યમુને જુ દેની, કલિયુગ જીવ ઉદ્ધારન
કારણ કાટત પાપ અબ ધાર પેની. ૧

પ્રાણપતિ પ્રાણસુત આય ભકતનહિત સકલ સુખનકી
હૈ જુ શ્રેણી, ગોવિંદ પ્રભુ વિના રહત નહીં એકછિન
અતિહી આતુર ચંચલજુ નયની. ૨-૮

ધાયકે જાય જો શ્રીયમુના તીરે, તાકી માહિમા અબ
કંહાંલગ વરનિયે જાય પરસત અંગ પ્રેમ નીરે. ૧

નિશદિનાકેલિ કરત મોહન પ્રિયાસેંજુ ભક્તનકી સંગ
ભીરેં, છીતસ્વામી ગિરિધરન શ્રીવિઠ્ઠલ ઇતવિનાનેક નાહિ
ધરત.ધીરેં. ૨-૯

જામુખતેં શ્રીયમુને નામ આવે, જાકે ઉપર કૃપા કરત
શ્રીવલ્લભપ્રભુ સોઈ શ્રીયમુનાજીકો ભેદ પાવે. ૧

તન મન ધન સબ લાલ ગિરિધરનકૂં દેકે ચરણપર ચિત્ત લાવે, છીતસ્વામી ગિરિધરન શ્રીવિઠ્ઠલ નયનન પ્રગટ લીલા દિખાવે. ૨–૧૦

ધન્ય શ્રી યમુને નિધિ દેન હારી, કરત ગુણ ગાન અજ્ઞાન અઘ દૂર કર જાયમિલવતપિયપ્રાણપ્યારી. ૧

જીન કોઊ સંદેહ કરો વાત ચિતમેં ધરો .પુષ્ટિપંથ અનુસરો સુખ જો કારી, પ્રેમકે પુંજમેં રાસરસ કુંજમેં એહી રાખતરસ રંગ ભારી. ૨

યમુને અરૂ પ્રાણપતિ પ્રાણ અરૂ પ્રાણસુત ચહૂં જને જીવપર દયા વિચારી, છીતસ્વામી ગિરિધરન શ્રી વિઠ્ઠલ પ્રીતકે લિયે અબ સંગ ધારી. ૨–૧૧

ગુણ અપાર એકમુખ કહાલોં કહિયે, તજો સાધન ભજો નામ શ્રીયમુનાજીકો લાલ ગિરિધરનવર તબહી પૈયે. ૧

પરમ પુનીત પ્રીતિ રીત સબ જાનકેં દૃઢ કર ચરણપર ચિત્ત લૈયે, છીતસ્વામી ગિરિધરન શ્રી વિઠ્ઠલ ઐસી નિધિ છાંડ અબ કહાંજુ જૈયે. ૨–૧૨

ચિત્તમેં શ્રાયમુના નિશદિન જો રાખો, ભક્તકે વશ કૃપા કરતહેં સર્વદા ઐસો શ્રાયમુનાજીકો હૈ જુ સાખો. ૧

જા મુખતેં શ્રી યમુને યહ નામ ઉચ્ચરે સંગ કીજે અબ

જાય તાકો, ચતુર્ભુજદાસ અબ કહતહેં સબનસોં તાતેં શ્રીયમુને યમુને જુ ભાખો. ૨–૧૩

પ્રાણપતિ વિહરત શ્રી યમુના કૂલે, લુબ્ધ મકરંદકે ભ્રમર જો બસ ભયે રવિ ઉદય દેખ માનો કમલ ફૂલે. ૧

કરત ગુંજાર મુરલીજુલે સાંવરો સુનત વ્રજબધૂ તનસુધ જુ ભૂલે, ચતુર્ભુજદાસ યમુના પ્રેમ સિંધુમેં લાલ ગિરિ-ધરનવર હરખ ઝૂલે. ૨–૧૪

વારંવાર શ્રીયમુને ગુણગાન કીજે, એહી રસના ભજો નામ રસ અમૃત ભાગ્ય જાકે સોઇ જુ પીજે. ૧

ભાનુ તનયા દયા અતિહી કરૂણા મયા ઇનકી કર આસ સદા જુ જીજે, ચતુર્ભુજદાસ કહેં સોઇ પિય પાસ રહે જોઇ શ્રીયમુનાજીકે રસમેં ભીજે. ૨–૧૫

હેત કર દેત શ્રી યમુને વાસ કુંજે, જહાં નિશવાસર રાસમેં રસિકવર કહાંલોં વરનિયે પ્રેમપુંજે. ૧

થકિત સરિતા નીર થકિત વ્રજ વધૂ ભીર કોઉન ધરત ધીર મુરલી સુનિંજે, ચતુર્ભુજદાસ યમુને પંકજ જાન મધુપ કીન્યાંઇ ચિતલાય ગુંજે. ૨–૧૬

ભક્તપર કરેં કૃપા શ્રી યમુનેજુ ઐસી, છાંડ નિજ ધામ વિશ્રામ ભૂતલ કિયો પ્રકટ લીલા દિખાઇજુ તૈસી. ૧

પરમ પરમારથ કરત હેં સબનસોં દેત અદ્ભુત રૂપ આપ જૈસી, નંદદાસ યોં જાનદૃઢ કર ચરણ ગ્રહિ એક રસના કહા કહોંવિશેસી. ૨–૧૭

નેહકારણ શ્રીયમુને પ્રથમઆઇ, ભક્તકે ચિત્તકી વૃત્તિ સબ જાનકે તહાં તેં અતિ આતુર જો ધાઇ. ૧

જાકે મન જૈસી ઇચ્છા હતી તાકી તૈસી સાધ જો પુજાઇ, નંદદાસપ્રભુ તાપર રીઝ રહે જોઇ શ્રી યમુનાજીકો યશ જુ ગાઈ. ૨–૧૮

જાતે શ્રી યમુને યમુને જુ ગાવો, શેષ સહસ્ર મુખ નિશ-દિન ગાવત પાર ન પાવત તાહી પાવો. ૧

સકલ સુખ દેનહાર તાતેં કરો ઉચ્ચાર કહતહૂં વારંવાર જીન ભુલાવો, નંદદાસકી આસ શ્રીયમુને પૂરણ કરી તાતેં ધરી ધરી ચિત્ત જુ લાવો. ૨–૧૯

ભાગ્ય સૌભાગ્ય શ્રીયમુને જુ દેઇ, બાત લૌકિક ત્યજો પુષ્ટિ યમુને ભજો લાલ ગિરિધરનવર તાય મિલેઈ. ૧

ભગવદીય સંગકર બાત ઇનકી લહે સદા સાંનિધ્ય રહે કેલિમેઈ, નંદદાસ જાપર કૃપા શ્રીવલ્લભ કરેં તાકે સદા શ્રી યમુને વસ જુ હોઈ. ૨–૨૦

નામ મહિમા ઐસી જુ જાનો, મર્યાદાદિક કહે લૌકિક સુખ લહે પુષ્ટિકોં પુષ્ટિ પંથ નિશ્ચય જુ માનો. ૧

સ્વાતિ જલબૂંદ જબ પરત હે જાઇમેં તાહીમેં હોત તૈસો જુબાનો, શ્રીયમુને કૃપાસિંધુ જાનરસબહુમાનસૂર ગુણ પૂર કહાંલોં વખાનો. ૨—૨૧

ભક્તકો સુગમ શ્રીયમુને અગમ ઔરેં, પ્રાતહી ન્હાત અઘજાત તાકે સકલ યમ હૂં રહત તાહિ હાથ જોરેં ૧
અનુભવી વિના અનુભવ કહા જાનિયે જાકો પિયા નહિં ચિત્ત ચોરેં, પ્રેમકે સિંધુકો મરમ જાન્યો નહીં સૂર કહે કહાભયો દેહબોરેં. ૨—૨૨

ફલફલિત હોય ફલરૂપ જાને, દેખી હૂ નાસુની તાહીકી આપુની કાહુકી બાત કોઇ કૈસે માને. ૧
તાઇકે હાથ નિરમોલ નગ દીજિયે જોઇ નીકે કર પરખ જાને, સૂર કહે કુર તેં દૂર વસિયે સદ યમુનાકો નામ લીજે જુ છાને. ૨—૨૩

શ્રી યમુને પતિદાસકે ચિન્હન્યારે, ભગવદીકૂં ભગવત્સંગ મિલ રહતહે જાકે હિયે વસત પ્રાણપ્યારે. ૧
ગૂઢ શ્રીયમુંને વાત સોઇ અબ જાનહીં જાકે મન મોહન નયન તારે, સૂર સુખ નિરધાખે પાવહી જાપર હોંહે શ્રીવલ્લભ કૃપારે. ૨—૨૪

શ્રી યમુને રસ ખાનકૂં સીસ નાઊં, ઐસી મહિમા જાન ભકતકોં સુખદાન જો ઇ માગૂં સોઇ જુ પાઊં. ૧
પતિત પાવન કરન નામ લીનો તરન દઢકર ગહિચરણ કહું ન જાઊં, કુમનદાસ ગિરિધરન મુખ નિરખત યહી ચાહત નહીં પલક લાઊં. ૨—૨૫

યમુને અગણિત ગુણ ગને ન જાઈ, યમુને તટ રેણુ ઇનતે હોત તનુ નવીનાઇનકે સુખ દેનકી કરોં બડાઈ. ૧

ભક્ત સાગત જોઈ દેત નેઈ ક્ષણ સો એસી કો કરે પ્રણ નિવાઈ, કુંમનદાસ ગિરિ ધરનમુખ નિરખત કહોં કેસેં કર મન અઘાઇ. ૨—૨૬

શ્રીયમુને પર તન મન પ્રાણ વારોં, તાકી કીરતીવિશદ કોન અબ કહિસકે તાહિ નયનંનતે ન નેક ટારોં. ૧

ચરણકમલ ઇનકે જો ચિંતત રહું નિશ દિના નામ મુખ તેં ઉચારોં, કુંમનદાસ કહે લાલ ગિરિધરનમુખ ઇનકી કૃપા ભઈ તબ નિહારોં. ૨—૨૭

ભક્ત ઇચ્છિા, પૂરણ શ્રીયમુને જુ કરતા, વિના માગેહું દેત કહાંલોં કહોં હેત જૈસે કાહૂકો કોઉ હોય ધરતા. ૧

શ્રી યમુના પુલિન રાસ વ્રજ વધૂ લિયે પાસ મંદમંદ હાસકર મનજુ હરતા, કુમનદાસ લાલગિરિધર મુખ નિરખત યહી જીય લેખત શ્રી યમુને જુ ભરતા. ૨—૨૮

રાસ રસ સાગર શ્રી યમુને જુ જાની, વહત ધારા તન પ્રતિ છિન નોતન રાખત અપને ઉરમાય ઠાની. ૧

ભક્ત કો સહેભાર દેત જુ પ્રાણ આધાર અતિહી બોલ ત મધુર મધુર વાની, શ્રી વિઠ્ઠલ ગિરિધરનવર વસ કિયેકોન પે જાત મહિમા વખાની. ૨—૨૯

ભક્ત પ્રતિપાલ જંજાલ ટારે, અપને રસ રંગમેં સંગ રાખત સર્વદા જોઈ શ્રી યમુને નામ ઉચારે. ૧

ઇનકી કૃપા અબ કહાંલગ વરનિયે જૈસે રાખત જનની
પુત્ર વારે, શ્રી વિઠ્ઠલ ગિરિધરન સંગ વિહરત ભકતકો
એક છિન નાવિસારે. ૨—૩૦

કોન પે જાત શ્રી યમુને જુ વરણી, સબનકો મન મોહત
મોહન પિયા સો પિયા કો મન યે જુ હરણી. ૧
ઇનિ વિનાએક ક્ષણરહે ન જીવન ધન વ્રજ ચંદ મન
આનંદ કરની, શ્રી વિઠલ ગિરિધરન સંગ આય ભકત
કે હિત અવતાર ધરની. ૨—૩૧

શ્રી યમુના જીકો નામ લે સોઈ સુહાગી, ઇનિકે સ્વરૂપ
કો સદા ચિંતવન કરે કલ ન પરે જાય લેહ લાગી. ૧
પુષ્ટિ મારગ મરમ અતિ હી દુર્લભ કરમ છાંડ સગરે પરમ
પ્રેમ પાગી, શ્રી વિઠલ ગિરિધરન ઐસી નિધિ ભકતકોં
દેત હે વિના માગી. ૨—૩૨

શ્રી યમુનાકે નામ સુનકે અઘ દૂર ભાજે, જીનકે ગુણ સુનનકોં
લાલ ગિરિધરન પિય આય સન્મુખ તાકે બીરાજે. ૧
તેહિ છિન કાજ તાકે સગરે સરેં જાયકેં મિલત વ્રજવધૂ
સમાજે, કૃષ્ણદાસ કહે તાહિ કોન કો ડર જાકે ઉપર શ્રી
યમુને સીગાજે. ૨—૩૩

શ્રી યમુનાજીકે નામ તેઈજુ લહિયે, જાકી લગન લાગી
નંદલાલ સોં સર્વસ્વ દેકેં નિકટ જુ રહિયે. ૧
જીનહીં સુગમ જાન બાત સબ માન વિના પહિચાન
કૈસેંજુ પૈયે, કૃષ્ણદાસ જો કહે શ્રી યમુને નામતાકો
ભક્ત ભવસિંધુ તે યોહીં જુ તરૈયે. ૨—૩૪

શ્રીયમુને તુમસીએક હોજુ તુમહી, કરો કૃપા દરસ
નિશવાસર દીજીયે તિહારે ગુણ ગાન કો રહે ઉધમ હી. ૧
તિહારે પાયેતેં સકલ નિધિ પાવહી ચરણ કમલ ચિત્ત
ભ્રમર ભ્રમહીં, કૃષ્ણદાસ કહેં કોન યહ તપ કિયો
તિહારૈ ઢિંગ રહતહે લતા દ્રુમહીં. ૨–૩૫

કીજીયે કૃપા લીજીયે નામ, શ્રી યમુને જગવંદની ગુણ
ન જાત કહ્યૂં ગની જીનકે ઐસે ધની સુંદર શ્યામ. ૧
દેત સંયોગ રસ ઐસે પિયા હે જુ વસ સુનત તિહારો
સુયશ પૂરે સબ કામ, કૃષ્ણદાસ જો કહેં ભક્તહિત
કારને શ્રી યમુને એક છિન ન કરે વિશ્રામ. ૨–૩૬

શ્રી યમુને કે સાથ અબ ફિરત હેં નાથ, ભક્ત કે મનકે
મનોરથ પૂરત સબે કહાંલો કહિ યે ઇનકી જુ ગાથ. ૧
વિવિધ શૃંગાર આભૂષણ પહિરેં અંગ અંગ શોભા બહુત
ભાત, દાસ પરમાનંદ પાયે અબ વ્રજચંદ રાખે અપને
શરણ વહેજુ જાત. ૨–૩૭

શ્રી યમુનેકી આસ અબ કરત હેં દાસ, મન ક્રમ
વચન કર જોરકે માગત નિશદિન રાખિયે અપને પાસ. ૧
તહાં પિય રસિક વર રસિકની રાધિકા દોઊ જન સંગ
મિલ કરત રાસ, દાસ પરમાનંદ પાયે અબ વ્રજચંદ
દેખ સિરાને નયન મંદ હાસ.'' ૨–૩૮

શ્રી યમુને પિયકો વસ તુમજુ કીને, પ્રેમકે ફંદ તે ઘેર
રાખે નિકટ ઐસે નિર્મોલ નગ મોલ લીને. ૧

તુમ જો પઠાવત તહાં અબ ધાવત તિહારે રસ રંગમેં રહત ભીને, દાસ પરમાનંદ પાયે અબ વ્રજચંદ પરમ ઉદાર શ્રીયમુનેજૂ દાન દીને. ૨–૩૯

શ્રી યમુને સુખ કારની પ્રાણપતિકે, જીનહી ભૂલ જાત પિયા તિને સુધકર દેત કહાંલો કહિયે ઇનિકે જુ હિતકે. ૧

પિયા સંગ ગાન કરે ઉમંગ જો રસ ભરે દેત તારી કર લેત જીતકે, દાસ પરમાનંદ પાયે અબ વ્રજચંદ યહી જાનત પ્રેમ ગતકે. ૨–૪૦

શરણ પ્રતિપાલ ગોપાલ રતિ વર્ધની, દત પતિ પંથ પ્રિય કંત સનમુખ કરત અતુલ કરૂણામઇ નાથ અંગ અર્ધની. ૧

દીનજન જાન રસ પુંજ કુંજેશ્વરી રમત રસ રાસપિય સંગ નિશ શર્દની ભક્તિદાયક સકલ ભવસિંધુ તારિણી કરત વિધ્વંસ જન અખિલ અઘ મર્દની. ૨

રહત નંદ સૂનુ તટનિકટ નિશદિન સદા ગોપ ગોપી રમત મધ્ય રસ કંદની, કૃષ્ણ તન વરણ ગુણ ધર્મ શ્રીકૃષ્ણકે કૃષ્ણ લીલામયી કૃષ્ણ શુખકંદની. ૩

પદ્મજા પાય તૂં સંગહીમુરરિપૂ સકલ સામર્થ્યે ભઇ પાપકી ખંડની, કૃપારસ પૂર વૈકુંઠ પદકી સીઢી જગત વિખ્યાત શિવ શેષ સિર મંડણી. ૪

પડ્યો પદકમલ તર ઔર સબ છાંડ કે દેખ દૃઢકર દયા હાસ્ય મુખ મંદની, ઉભય કર જોર કૃષ્ણદાસ વિનતી કરે કરો અબ કૃપા કલિંદ ગિરિનંદિની. ૫–૪૧

પુષ્ટિમાર્ગીય શિક્ષા.

દોહરા (મોટાભાઇ કૃત.)

શ્રી વલ્લભનાં ચરણની, રજ તણા જે દાસ,
પદરજ વંદુ તેહુની, મન ક્રમ દૃઢવિશ્વાસ. ૧

શ્રીમદ્વિઠ્ઠલ પ્રભુ તણા, કૃપાપાત્ર જે જન્ન,
તે વાંછો મુજ દીન પર, રહે જે સદા પ્રસન્ન. ૨

શ્રીમદ્વલ્લભ કલ્પતરૂ, જે ફલિત જગમાંહિ,
મારા સિરપર ઝુકિ રહો, તે તરૂવરની છાંહિ. ૩

જેના શર્ણે ઉપજે, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ,
પ્રકટે શ્રીકૃષ્ણ સ્વરૂપમા, સેવાની આસક્તિ. ૪

રે મન જાંરે કલિ વિષે, પસરયો બહુ પાખંડ,
અસુર અવિદ્યા બલથકી, ધર્મ થયા શતખંડ. ૫

નાના મતની તાંણમાં, રહ્યો ન તત્વ વિચાર,
પંડિત પડ્યા વિવાદમાં, કોનકરે નિર્ધાર. ૬

પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ જે, કેવલ પુષ્ટિપ્રકાર,
તિરોધાન પામ્યા સકલ, શૂદ્ર થયા નરનાર. ૭

ત્યારે પ્રભુઆજ્ઞા થકી, કરવા કાજ અનૂપ,
ત્યારે શ્રી કૃષ્ણપોતે, શ્રી વલ્લભાચાર્ય રૂપ. ૮

પ્રૌઢપ્રતાપે પ્રકટિયા, જેના ગૂઢ વિચાર,
કી ધો દૈવી સૃષ્ટિનો, મહા મોટો ઉપકાર. ૯

નિરાકાર પાખંડ મત, ખંડનમાયાવાદ,
પુષ્ટિ પંથ સાકારનૂ, પુષ્ટિ કર્યો પ્રતિપાદ. ૧૦

શ્રુતિ સ્મૃતિની સંમતી, બાંધ્યા પ્રબલ પ્રબંધ,
જે મતને નહીં કરસકે, બીજા મત પ્રતિબંધ. ૧૧

માર્ગનો સિદ્ધાંત જે, પુરૂષોત્તમની ભકિત,
તે પણ પાખંડે રહિત, પોષી પ્રેમ આસકિત. ૧૨

જે સ્વરૂપસેવા વિષે, અતિ આદર બહુ ભાવ,
નિજજનનો સેવા વિષે, અતિસે કર્યો દૃઢાવ. ૧૩

શરણાગત જે જન થયા, હિતકર પામ્યા પાર,
સેવા અધિકારી કર્યા સકલ શૂદ્ર નરનાર. ૧૪

પુરૂષોત્તમ અવતાર છે, શ્રીમદ વિઠ્ઠલનાથ,
પુષ્ટિ ભકિતનુ દાન છે, શ્રીવલ્લભ સુતને હાથ. ૧૫

ગૂઢભાવ જે ભકિતના, સેવા વિવિધ વિલાસ,
પોતે પોતાની કરી, સીખવ્યા નિજદાસ. ૧૬

પહેલાંસાધન બહુ હતાં, જ્ઞાન માર્ગ તપયોગ,
કરતા સર્વ સકામ મતિ, સુખ સંપતિ
ઉપયોગ. ૧૭

ફલશ્રુતિના કહ્યા થકી, બાંધ્યા કોટિક કામ,
કહ્યા કર્મ કર્તા નહીં, નિરપેક્ષ નિષ્કામ. ૧૮

જ્યારે દૈવીસૃષ્ટિમાં, વ્યાપ્યો આસુરાવેશ,
જીવ બહિર્મુખ ને કર્યો, ભકિત તણો ઉપદેશ. ૧૯

દૃઢકર પોષી સર્વ ચિત, પ્રેમ પુષ્ટિની રીતી,
પ્રભુના સેવ્ય સ્વરૂપના, પુરૂષોત્તમ પરતીતી. ૨૦

અન્યાશ્રય અલગા કર્યા, વાર્યાં જીવ સકામ,
સકલ ક્રિયા નિષ્કામ મતી, કૃષ્ણ ચરણ
વિશ્રામ. ૨૧

સુત શ્રીવિઠ્ઠલનાથના, સાત ભકિત વિખ્યાત,
જેને પોસ્યા ભુવિષે, પ્રબલપંથ નિજ તાત, ૨૨

શ્રીગિરિધર ગિરિધર પ્રિયે, ગુણનિધિ શ્રીગોવિંદ,
શ્રીબાલકૃષ્ણ મુખચંદ્રમા, શ્રીગોકુલેશ જગ-
વંદ. ૨૩

શ્રીરઘુનાથ અગાધગતિ, સમરથ શ્રીયદુનાથ,
શ્રીઘનસ્યામ પ્રતાપતેં, નિજ જન કિયે
સનાથ. ૨૪

કુલ સુકુલ શ્રીવલ્લભનો, જાણો કારણરૂપ,
પુષ્ટિમાર્ગદૃઢ રાખવા, પ્રકટયા સુભગ સ્વરૂપ, ૨૫

ભેદ જોગુરૂ ગોવિંદમાં, લેશન ધરવું ચિત્ત,
ગુરૂથી ગોવિંદ પામિયે, તેસમજો સાહિત્ત. ૨૬

ગુરૂ પણ એવા ગોતવા, જેની અંતરદ્રષ્ટિ,
પોતે જો હોય ભ્રષ્ટગુરૂ, તો બોરે સગલીસૃષ્ટિ. ૨૭

ગુરૂ શ્રીવલ્લભ સમ નહીં, કરે જો કોટિ ઉપાય,
પુરૂષોત્તમ વસ થાય જો, શ્રીવલ્લભ હોય
સહાય. ૨૮

મારૂં મન વલ્લભ વિના, રહે ન કોઉ કામ,
જો વલ્લભ સન્મુખ થયા, તેનેં કોનૂં કામ. ૨૯

સાંભળ મન શ્રદ્ધા સહિત, વલ્લભ મત ઉપદેશ,
શ્રી ગુરપદ સેવા થકી, થાય હૃદય આવેશ. ૩૦

મૂલગ્રંથ જે ભકિતનો, તે છે અપરંપાર,
ભકિત ભાવ રસ ભેદના, તેમાં છે વિસ્તાર. ૩૧

તે માંથી ઉપર છલે, મેં જાણ્યા જે ભાવ,
જેમ જેમ બુદ્ધિ સંચરે, તેમ તેમ કરે પ્રભાવ. ૩૨

જગમાં સાધન છે ઘણા, પૂજા ધર્મ અનેક,
પૃથક્ દેવ આરાધના, નાનાયુકિત વિવેક. ૩૩

કોઈ કહે મોટા વિષ્ણુ છે, કોઈ બ્રહ્મા શિવ શકિત,
મત્સ્યાદિક અવતારમાં, કેને અતિ આસકિત. ૩૪

મૂલમંત્ર જાણ્યા વિના, એવો કરે વિચાર,
પૂરણતા છે શ્રીકૃષ્ણમાં, તેની શુધ ન લગાર. ૩૫

કરે જો કોઇ ભકિત જે, તે પણ બીજી ભાંતિ;
નામ રૂપ ગુણ ભેદ બહુ, જેથી ટલે ન ભ્રાંતિ. ૩૬

વેદ પુરાણે જે કહી, ભકિત તણી જે વિકિત,
તેતો પરી પ્રવાહમાં, જહાં નહીં લેશ
આશકિત. ૩૭

ભકિત ક્રિયા બહુ ભાંતની, જેના ભિન્ન વિચાર,
મૂલમંત્ર જાણ્યાવિના, પ્રકટે રતિ ન લગાર. ૩૮

નહીં સ્વરૂપમા આશકિત, નહીં વ્રજજનનો
ભાવ,
લીલા અનુસંધાન નહીં, સેવે સલિલ
સ્વભાવ. ૩૯

પહેલું પગલું ભકિતનું, હરિસ્વરૂપને જાણ,
અંતર હેત કેમ ઊપજે, વિના જાણ પહિ-
ચાણ. ૪૦

શ્રીહરિને કિમ જાણિયે, જાણ્યાની શીપેર,
ઓલખિયે અલગા હરી, તે સમજાઓ ઘેર. ૪૧

જો પૂછે આદર થકી, મુલ કહૂ વૃત્તાંત,
જહારે નિસ્સાધનતણું, માર્ગનું સિધ્ધાંત. . ૪૨

નિગમાગમનું તત્વ છે, સાર તણો જે સાર,
નિશ્ચય સકળ નિર્ણય તણો અતિશય ગૂઢ
વિચાર. ૪૩

મોટા છે જે દેવતા, બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ,
શકિત સૂરજ ગણપતી, બીજા સકળ સુરેશ. ૪૪

એ છે રજ તમ સત્વથી વળી જે હરિ અવતાર,
મત્સ્યાદી અંસ કલાવેષ, યે જાણો નિર્ધાર. ૪૫

એ વિભૂતી છે શ્રીકૃષ્ણની, જે છે પૂર્ણ બ્રહ્મ,
કર્તા સઘળી સૃષ્ટિનો, જેને સમ ન વિષમ. ૪૬
પુરૂષોત્તમ સાકાર પ્રભુ, શ્રીવલ્લભ આરાધ્ય.
પ્રેમ ભક્તિથી પામિયે તે નહિં સાધન સાધ્ય. ૪૭
સકળ દેવના દેવ, શ્રીકૃષ્ણ યશોદાનંદ.
વેદ નેતિ જેને કહે, પૂરણપરમાનંદ. ૪૮
એવા પુરૂષોત્તમ તણાં, પ્રાકટ્ય યથા વ્રજ-
 માહીં,
લીલા ઉપયોગી સકળ, દિવ્ય પદાર્થ ત્યાંહિં. ૪૯
ગોપ ગોપી ગોસુત, કાલિંદ્રિ ગિરિરાજ,
સબે અલૌકિક સરસ તે, વ્રજપતિ લીલા
 કાજ. ૫૦
રસિકની શ્રીવૃષભાષનજા રસિક શ્રીનંદકુમાર,
અપરમિત રસ રૂપ છે, વ્રજનો સકળ વિહાર. ૫૧

તે જાણો સૂજાણવૂં, તેનો કહૂં વિશેષ,
તિરોધાન નહિં જાણવૂં, યે લીલાનો લેષ. ૫૨
શ્રીવ્રજની લીલા નિત્ય છે, નિત્ય છે લલિત
 વિલાસ,
વ્રજજન રાધાકૃષ્ણનો, અબિચલ વ્રજમાં વાસ ૫૩
નિત્ય યશોમતિ વાત્સલ્યતા, નિત્ય હરિ
 બાલ વિનોદ,
નિત્ય વિહાર વિધવિધ રમણ, વ્રજજન મન
 આમોદ. ૫૪
નિતવ્રજ વધૂના ભાવથી, ચોરી માખણ ખાય,
નિત બાંસલી વજાડતાં, વનવન ચારે ગાય. ૫૫
નિત્ય વૃંદાવન રાસ, નિત્ય નાનાવિધ શૃંગાર,
વ્રજ વનિતાના વૃંદમાં, નિત્ય પ્રતિ વિવિધ
 વિહાર. ૫૬

નિત્ય અખંડ લીલાતણા, દર્શનનાં અધિકાર,
હરિ જનનેં ત્યાં આપશે, તે જાણો નિર્ધાર. ૫૭
અવર આસુરી જીવ જે તે નથી જાણવા યોગ,
કેને દીઠયો સાંભળ્યો, સુધા શ્વાનને ભોગ. ૫૮
એવા પ્રભુની ભક્તિમાં, અધિકારી વ્રજ જન્ન,
હરિચરણે સોંપી રહ્યાં, જે તન મન ને ધન્ન. ૫૯
પ્રબળ પ્રીતિ દિનદિન અધિક, એમ જોડે પ્રાણ,
લોકવેદમર્યાદનું, છૂટયો અનુસંધાન. ૬૦
દેહદશા ભૂલી ગયાં, પતિસુત ગૃહ કુળ લાજ,
અનુરાગે એવાં થયાં, એને કોનૂં કાજ. ૬૧
કર્યાં શ્રીકૃષ્ણ સેવા તણાં, કૃત સઘળાં હરિ હેત,
પ્રેમ પગ્યાં છાકયાં છલ્યાં, ભક્તિ સિંધુના સેત. ૬૨
વિહ્વલ થયાં વિકલ થયાં, તે થયાં મન વચકાય,
પ્રેમ વિહ્વલ તે બહુ થયાં, વશ કીધાં વ્રજરાય. ૬૩
કોટિ કોટિ તેં ભાવના, વ્રજવનિતાનાવૃંદ,
કેલી કલા રસ રીતથી, સેવ્યા ગોકુલચંદ. ૬૪
કુંજ ભવન રમણીક થલ નાના કેલિ વિહાર,
જે જે વિધિ શ્રૃંગાર રસ, સેવેં તેજુ પ્રકાર. ૬૫
કોટિ ચાતુરી આતુરી માધુરી રસની રેલ,
એ રીતેં વ્રજ વિસ્તરી પુષ્ટિ ભક્તિની વેલ. ૬૬
જે જે વ્રજ જનની ક્રિયા, તેજુ ભક્તનો મૂળ,
એવી હરિ સેવા કરી, કૃષ્ણ કરયાં અનુકૂળ. ૬૭
વળી પણ એજ રીતે થશે, ભક્તિનો ઉત્પન્ન,
થાશે શ્રીવલ્લભ તણા, કૃપાપાત્ર જે જન્ન. ૬૮
બીજા એ ફળ પામવાં, કરે જો કોટિ ઉપાય,
શ્રીવલ્લભ શરણેવિના, કેમે સિદ્ધ નહીં થાય. ૬૯

એજ મારગ છે ભક્તિનો, ગ્રંથ ભકિતના અંગ,
શ્રવણ કથન કીર્તન પઠણ, હરિ સેવા સતસંગ. ૭૦

વલ્લભકુલદ્વારા પ્રથમ, બ્રહ્મ સંબંધ જે થાય,
મારગની વિધિ જાણવા, હરિજન કરે સહાય. ૭૧

એ રીતે કરતાં સહજમાં, સદાઇ બારે માસ,
શરણ મંત્ર રસના રટે, નિશદિન સેવા આસ. ૭૨

ચિત્ત અનન્યતા હરિવિષે, પાળે પતિવ્રત ધર્મ,
અન્યદેવને આશરે, પ્રમય ન ભૂલે મર્મ. ૭૩

એક ભરોસો એક બલ, એક આશરો આસ,
વલ્લભને ચરણેરતી, શ્રીહરી દ્રઢ વિશ્વાસ. ૭૪

પ્રીતિ અલૌકિક કર્મથી, નહીં લૌકિકનો લેશ,
નિરપેક્ષ નિષ્કામ બુદ્ધિથી, નિશદિન ભજે
બ્રજેશ. ૭૫

તુલસીની માલા ગરે, મુદ્રા મુદ્રિત અંગ,
સ્વચ્છ વસ્ત્ર સૂધે મને કસો ન વિક્રમ ઢંગ. ૭૬

વૃત વૈષ્ણવની કૃતિ કરે, એકાદશી પ્રભૃતિ,
વળી પણ જે જે કૃતિ કરે, મારગને અનુસરતી. ૭૭

એકાદશીને આનંદે, ચાર જયંતી જે,
પુષ્ટિમાર્ગી વૈષ્ણવોવે, નિશ્ચય કરવી તે. ૭૮

પવિત્રા પ્રબોધની મકરતિલ, મેષ સતુઆ,
ધર ભોગ,
પુષ્ટિમાર્ગી વૈષ્ણવને, પ્રસાદ લેવા યોગ. ૭૯

શ્રવણ પઠણ શ્રીભાગવત, ગીતા વલ્લભી ગ્રંથ,
તેમાં બુદ્ધી વૃત્તિની, ચિત્ત ન કરવા વ્યર્થ. ૮૦

વૈષ્ણવને આદર કરે, વૈષ્ણવને સત્કાર,
વૈષ્ણવથી સાચો રહે, યે વૈષ્ણવી વ્યવહાર. ૮૧

વૈષ્ણવ જો અતિ દોહિલા, તૂ અતીસે ધનવંત,
કૃષ્ણ ભક્તિ પદવી વિષે, તુજથી મોટા સંત.૮૨
તેથી ભૂલે ના’ કરે, વૈષ્ણવનો અપરાધ,
હૈડામેં હરિ દૂબવ્યા, જેને દુખિવ્યાસાધ. ૮૩
ધન્ય દશા વૈષ્ણવ તણી, જે નિશ્ચય નિરવૃત્ય.
સંપતિ વિપદ દુખ સુખમેં, નેકન ધરે ચિત્ત.૮૪
દોહિલા નહીં ચિત્ત ધરે, દેહ તણુ અભિમાન,
જેજે અવસ્થા જે સમય, તેને આપે માન. ૮૫
કોમળ હ્રદય પવિત્ર મન, ચિત નિરમલ
થિરબુદ્ધિ, લલિત ગલિત લીલા વિષય, ગણેન
લૌકિક સુદ્ધિ. ૮૬
ચિત જેના હરિ ચરણમાં, ક્ષણ નૂ અલગાં થાય,
લૌકિક સુખ ઇંદ્રી વિષય,રંચકહ્રદય ન સમાય૮૭

યદ્યપિ રહત પ્રવૃત્તિમાં, ચિતસૂં સદા નિવૃત્તિ,
સ્વામી સેવક ભાવમાં, સદા દાસ યે વૃત્તિ. ૮૮
બાંધ્યા બંધ શરીરના, હરિ સેવાને હેત,
સેવાના સાંચ્યા ભરયાં, ઇન્દ્રી પ્રાણ સમેત. ૮૯
રાત દિવસ સેવા તણા, મનમેં ઉમંગ અપાર,
ઉઠ્યો પ્રાતઃ કાલથી, ક્ષણ એક નહીં પરવાર.૯૦
સાગર સમ ગંભીર મંન; બાહિર ભીતર એક,
રમી રહ્યા જેને હ્રદે, સેવા તણા વિવેક. ૯૧
એ માર્ગનૂ મૂળ ફળ, શ્રીવલ્લભ સિદ્ધાંત,
કરવી સેવા શ્રીકૃષ્ણની, અવિછિન્ન પ્રેમાંત. ૯૨
ઘર સુનૂ નવ રાખવું, ક્ષણ વિન સેવ્ય સ્વરૂપ
ક્રિયા ભાવ વ્રજ ભક્તના, છે સેવા ફળરૂપ. ૯૩
સાંભળ હવે પરણાલિકા, જે સેવાની રીત,
પહિલી સેવા સ્વરૂપમાં, પુરૂષોત્તમ પરતીત. ૯૪

સેવા ટાણે ઊઠવૂં, ઊગ્યે ન થાવૂં અંધ,
સમય જાવા નવ દિજીયે, આળસ તે પ્રતિબંધ. ૯૫
સામગ્રી અલગી કરે, જલસીધોને પાત્ર,
તેમાં પોતાની મતી, રખે ન રંચક માત્ર. ૯૬
અર્ધ ભુક્ત જે વસ્તુ છે, હરિ વિનિયોગ ન થાય,
શ્રી ઠાકુરજીની હોય તે, લૌકિકમાં ન કહાય. ૯૭
કદી જો કોએ હરિ તણે, નામે આપે વસ્ત,
લાલચ કરિ ન સમર્પિયે, હરિને નથી પ્રશસ્ત. ૯૮
સ્વલ્પ અહાર નિદ્રા વિષય, તજે ક્રોધ ને કામ,
ઉદ્યમ પોતાને નિમિત, કરિ ન જોડે દામ. ૯૯
કાલ ક્ષોભ હરિ ભજનમાં, આવસ્યક વ્યાવૃત્તિ,
એમ કરવો ચિત્તમાં સદા, રહે દાસ આવૃત્તિ. ૧૦૦
દ્રોહ ઘાત અનર્થ અહિત, તજે કૂર છલ ભેદ,
ઉદ્યમ એવો કીજીયે, જેમાં હોય ન ખેદ. ૧૦૧

ઉદ્યમ પણ કરતા કદી, દોહિલા કેમ ન જાય,
હરિ ઇચ્છા જાની પ્રબળ, અતિશય નવ
અકુલાય. ૧૦૨
જારે આવી જે મિલે, યથાલાભ સંતોષ,
રહિયે સદા સંતોષમાં ભાવ ન આને દોષ. ૧૦૩
હરી અસમર્પિત વસ્તુ છે તેનો તજવો સ્વાદ,
ખાન પાન અવરાજ છે, હરિ નેવિના પ્રસાદ. ૧૦૪
સેવ્યે પ્રભુને જે સમય, જેવૂં અરપ્યો જાય,
તેજ પ્રસાદે લોલ ત્યજ, સુખે પોશે કાય. ૧૦૫
સખડી અનસખડી તણા, જાને મૂળ વિચાર,
જેતે ધરે પ્રશાદનૂં, ના રાખે વ્યવહાર. ૧૦૬
ઉચ્છવના દહાડા તણૂં, રહે ન સૂનો લેશ,
ઉત્સવદિન ઉત્સાહ સોં કાંહીં કરે વિશેશ. ૧૦૭

જહાં વૈર વિખની સભા, મૂળ વૈરનો વાદ,
ત્યાહાં મૌન પકડી રહે, કદી ન કરે વિવાદ.૧૦૮
હસે ન સેવાને સમય, વદે ન મિથ્યા વાદ,
કોઈ થી સેવાને સમય, કદી ન કરે વિવાદ. ૧૦૯
કહ્યું સાંભળ્યૂં સર્વનૂં મનમેં સબે સમાય,
સહિયે આક્રમ સર્વનૂં, તલ પાપડ નવ થાય.૧૧૦
થાય ન દૃષ્ટિ ઔરે પરી, ચિત્ત ન જહાં ત્યાં જાય,
મન સંકલ્પ વિકલ્પ ત્યજ,હરિ શરણ જો થાય૧૧૧
દૃષ્ટિબચાવ, અવરની, ધરતાં ભોગશ્રૃંગાર,
સાવધાન સેવા કરે, પડે ન ચૂક લગાર. ૧૧૨
ગૃહ દારાસુત બંધુજન, દ્રવ્ય ખર્ચ ત્રસાય,
જેવી સર્દા થઈ શકે, તેવૂં કરે ઉપાય. ૧૧૩
દ્રવ્યવંત જે હોય તો, નિત્યનિત્ય નૌતન ભોગ,
નિત વાગા શ્રૃંગારની, નિત્યનવનવઉપયોગ.૧૧૪
કસર કરે નવ ખર્ચતાં, વળી કાયર નવ થાય,
વળી લાભ લે જન્મનો, એવો કરે ઉપાય. ૧૧૫
હરિમંદિર અતિ મોકલાં, ચિત્રવિચિત્ર વિશાલ,
ધોય ધાય નિત રાખિયે, જૈસે ઝાક ઝમાલ.૧૧૬
નવી વસ્તુ જે સાંભળે, કૃષ્ણ તણે ઉપયોગ,
અતિ ક્ષિપ્ર લાવી કરે, તતક્ષણ હરી
વિનયોગ. .૧૧૭
સામગ્રી બહુ ભાંતની, સ્નિગ્ધમિષ્ટને નર્મ,
ભોજન વસ્તુનો યત્ન કરે, એ સેવકનું
ધર્મ. ૧૧૮
કુંજા કર્વા ઉષ્ણઋતુ, સગરીસીતલ વસ્ત,
જે ઋતુમાં જેજે ઘટે, તે કરવી પ્રેમપ્રશસ્ત.૧૧૯
રિણીવંત સેવાનૂં રહે, નિત મનમાં પરિતાપ,
રિણી સુખેન સોય શકે, રિણિયાનો સંતાપ.૧૨૦

ભય રાજાવત સ્નેહ સ્ત્રીવત, સુતવત હિત વાત્સ-
લ્ય, સૌંદયતા નિજ સખ્યવત, સકળ કૃત્ય
સાફલ્ય. ૧૨૧

પ્રસન્ન મન સેવા કરે કદી ન થાય ઉદાસ,
એમ જાણી કાયા વશે, લેશ ન ધરે પ્રયાસ.૧૨૨

હરિસેવા મુકે નહીં, કોઇને વિશ્વાસ,
દેહરક્ષણ થાવૂં નહીં, ઇંદ્રિને અભ્યાસ. ૧૨૩

સેવારસ છાકયા રહે, મનમાં ઉમગ અપાર,
પોતાનેં હાથેં કરે, વિવિધ ભોગ શ્રૃંગાર. ૧૨૪

વળી લીપવું ગૂપવું, ઝાર ઝટક પાખાર,
સીવું ગૂંથવું પ્રોવું, લે સગલી સંભાર. ૧૨૫

જલ લાવે ખાંડે દલે, એવું લાગે મન્ન,
લૌકિકના અધિકારનૂં, લેશ ન ધરે ગુમન્ન. ૧૨૬

એક કરૂં બીજો કરૂં ત્રીજો કરવા જાય,
ચોથો તે પણ હૂં કરૂં, અંગ ઉલટ ન સમાય.૧૨૭

વ્યસન વાન વૈષ્ણવ તણી, યે સેવાની રીતિ,
જહાં સૂપલે ટોપલે, ડગલે પસરી પ્રીતિ. ૧૨૮

પોતાની સેવા તણો, ગોપ્ય રાખવા ધર્મ,
લોક પ્રતિષ્ઠાને નિમિત, રખે જનાવે મર્મ. ૧૨૯

વાહિર પ્રતિષ્ઠા બુદ્ધની, તેમાં પરે જો છાંટ,
સર્વ કરયોંતેં નવકરયો, કસૂ નખાટયો ખાટ.૧૩૦

આવશ્યક અભિમાન ત્યજ, રાખે દીન પ્રચાર
હૂં હરીને આધીન છૂં, નિશદિન એજ
વિચાર. ૧૩૧

ચિંતા કહી ન ચિત ધરે સુખ દુખ પ્રબળ
સુભાવ, હરિ ઇચ્છા જાની પ્રબળ, રાખે
ચિત્ત દઢાવ. ૧૩૨

શ્રીવલ્લભ સિદ્ધાંત મનં, વૈષ્ણવનો સમુદાય,
વળી સેવા સેવા વળિ, વળિ સેવા જુ સુહાય.૧૩૩

કહો છો હરિ સેવા કરો, સેવાનો નહીં યોગ,
હોં દુરબલ સેવા વિષે, દ્રવ્ય તણો ઉપયોગ.૧૩૪

નહીં સામર્થ્ય શરીરની, નહીં માનષ નહીં દામ,
પ્રભુ પધરાવી શૂં કરૂં આ છે મોટા કામ. ૧૩૫

થઇ શકે નવ થઈ શકે, બેલા નવ સચવાય,
કશું વિઘ્ન આવી પડે દુષ્ટ હસારથ થાય. ૧૩૬

કહે એમ એવો થયો, કયાં માડી ઉપાક્ય,
સેવા તો મોટા કરે, નહીં રંકને સાક્ય. ૧૩૭

હાલે હાથે હરિ તણી, કહો સેવા કેમ થાય,
તેથી વૈષ્ણવ પક્ષના, બીજા કહો ઉપાય. ૧૩૮

કહો તો ગુણ ગાતો ફરૂં, કથા શ્રવણ સતસંગ,
એસૂં હરિને પ્રિય નથી, કેં નથી ભકિતના
અંગ. ૧૩૯

સાંભળ ઉત્તર પ્રશ્નનુ સૂક્ષમ રૂપ અનૂપ,
શ્રવણાદિક અંગ ભક્તિના, સેવા છે ફળરૂપ,૧૪૦

તેથી જહાં લગ થઈ શકે, આવશ્યક કરવી સેવ,
સેવા જો નહીં થઈ શકે, શ્રવણાદીં તતક્ષેવ. ૧૪૧

દ્રવ્ય સાક્ય સેવા નહીં, યહાં ભવ પરધાન,
રંકરાય સેવા કરે, હરિને એક સમાન. ૧૪૨

પ્રભુ છે ભૂખ્યા ભાવનઃ, જો નહીં સંપતિ યોગ,
જળ લોટિ મુઠ્ઠી ચણા, પ્રભુને છપ્પન ભોગ.૧૪૩

આભૂષણ વાઘા તણી, તે સામર્થ ન હોય,
ગુંજા પોત જાડા વસ્ત્ર, સેવા ત્યજો ન કોય. ૧૪૪

ઘર જો ન હોય મોકલા, તોઉ ન છાંડે ટહેલ,
એક ગોખલો ઘરતણો, તે પ્રભુ માને મહેલ.૧૪૫

જો મનુષ્ય સંકોચ છે, કોઇ નથી સહાય,
પોતાની કાયા કરે, જેવી સેવા થાય. ૧૪૬
સેવા વિન ઉદ્યમ કરી, જો જન સંચે ગ્રંથ,
તેને બાધક રૂપ છે, સઘળા થાય અનર્થ. ૧૪૭
વિન.સેવા ખાવૂં પરે, વિના પ્રસાદી અન્ન,
તેથી થાશે તે સમય, અસુર ભાવ ઉતપન્ન.૧૪૮
આદરથી કાંઇ ના કરે, વિચરે કાંઈ ન કાજ,
પેટ ભરૈયા વૈષ્ણવ, થયા ન પામે લાજ. ૧૪૯
કરે રસોઇ નવી નવી, ઉદર પોશવા આપ,
પેટ ભર્યા પશુવત થયા, ધરે નૈષ્ણવી છાપ. ૧૫૦
મીઠૂં, તીખૂં ને તમતમું, ઊનૂં ને વળિ સ્વાદ,
પ્રેત ભોજન વસ્તુ છે, હરિને વિના પ્રસાદ.૧૫૧
સખડી.નાના ભાંતની, અન સખડી પકવાન,
અસમર્પિત જો ખાય તે, કૂકર ભક્ષ સમાન.૧૫૨

ભૂંડા મન સેવા વિષય, શ્યાને કરે પ્રમાદ,
હરિ સેવા રસરૂપ છે, તે નવ માને સ્વાદ. ૧૫૩
જે જે સેવાવિધિ કહી, તેમાં વિત અનુસાર,
જે સમે તું થી થઇ શકે, કરે ન વિલંબ લગાર.૧૫૪
જો વૈષ્ણવનૂં આચરણ નથી, જો કશું નાહિં
નિરધાર, તે જેમ સ્વામી સેવકનું, લૌકિકના
વ્યવહાર. ૧૫૫
લૌકિક સ્વામી જે હશે, તેની પણ યે રીતિ;
જેની જેવી ચાકરી, તેવી તેથી પ્રીતિ. ૧૫૬
જુવો નીચ ગતિ ચારની, તુચ્છે પ્રીતને ચાડ,
જે જે પ્રિયને જેમ ગમે, તેમ કરે સિર સાડ.૧૫૭
વીર શિરોમણિ જે હશે, તે થાશે રણધીર,
નટ પણ વેશ પોહોંચાડવા, શતખંડ કરે
શરીર. ૧૫૮

અરે તૂ સેવક કૃષ્ણનો, સ્વામી શ્રી વ્રજરાય,
જેવી તૂ સેવા કરે, પ્રભુ તેવા વશ થાય. ૧૫૯
તારે માથે દિવ્ય છે, હરિજન રૂપી છાપ,
થઇ શેવા કાયર રખે, ખોયે આપનો આપ.૧૬૦
સંપતિ વિપતિ સુખ દુખમાં, ઘર બારી જન જેહ,
હરિ સ્વરૂપ સેવા કરે, જહાં તાંઇ ચાલે દેહ.૧૬૧
પછે જેવો ભાગ્યબળ, તેનો કહ્યો ન જાય,
હરિ ઇંચ્છા બળવંત છે, તે બુધિમેં ન સમાય૧૬૨
જે જન સાધી ના શકે, સેવાના ઉપકરણ,
વિવિધ વિઘ્ન આવી પરે, દુષ્કૃત તણા
આચરણ. ૧૬૩
જે કોઇ થયો આશક્ત જન, તેના શું આચરણ,
આવશ્યક શ્રદ્ધા સહિત, ચિત રાખે હરીને
ચરણ. ૧૬૪

ઉદાસીન વળિ થઇ રહે, વદે ન મિથ્યા આપ,
હરિસેવાના થઇ સેક, તેનો રહે પરિતાપ. ૧૬૫
સાધૂસૂ મળતો રહે, ના છાંડે સતસંગ,
હરિ યશ રસ ભીનો રહે, યે નવ છાંડે રંગ. ૧૬૬
શ્રીવલ્લભને ચરણ રતિ, કથા શ્રવણ ગુણગાન,
હરિ દરશન તીરથ અટન, લીલા અનુ-
સંધાન. ૧૬૭
યે શિક્ષા તેને ફુરે, જેને હરિ અનુકૂળ,
જેને શ્રીવલ્લભ ચરણ, ભક્તિ તણા દૃઢ મૂળ૧૬૮
કહી કહી વળી શું કહૂં, બુદ્ધિનો શું પરિહાર,
સેવા વિધિ રસ સિંધુનો, નથી વાર ને પાર.૧૬૯
ઉમંગ ઉપજે નવા નવા, વાણી વધા ન જાય,
એછે મહા મોટા વિષય, મનવાણી ન સમાય.૧૭૦

શ્રીવલ્લભ મારગ તણા, આશ્રીય અતિ છે ગૂઢ,
પ્રૌઢ ભાવ જેને હશે, તેને હૃદયા રૂઢ. ૧૭૧
હું તો છૂં અતિ મૂઢમતિ, ભૂલ્યો ભ્રષ્ટ આચાર,
પરચો પ્રબલ દાખંદામ,રાચોવિવિધવિકાર.૧૭૨
વ્યાપ્યોઆસુરાવેશચિત્ત, ગ્રસ્યો બહિરમુખ દોષ,
ભૂલ્યો અને ભ્રમ્યો ફિરૂં, લેશ ન મન સંતોષ૧૭૩
આત્મદૃષ્ટી ઉત્પન્ન નહીં, વયાદિક અભિમાન,
ભક્તિભાવ રસ ભેદમાં, નથી શુદ્ધ ને સાન. ૧૭૪
મૂલ મંત્ર મારગ તણૂં, ન લહ્યો તત્વ વિચાર,
જ્ઞાનવિના ગાથા કરૂં એ અવિહિત વ્યવહાર.૧૭૫
પણ શ્રીવલ્લભ ચરણનૂં, બલ મોટો મન માંય,
તે સબ પૂરે કામના, કલ્પવૃક્ષની છાંય. ૧૭૬
દયા કરી મુજ દીન પર, જેવું પ્રેર્યું ચિત્ત,
પોતાના મનનેં કર્યું શિક્ષાનું સાહિત્ત. ૧૭૭
ફાટી ફૂટી બુદ્ધિથી જાુડે સાચે ભાવ,
મેં કાલાવાલા કર્યાં, હરિને હાથ નિભાવ. ૧૭૮
હવે એવી બીનતી, સુનો વૈષ્ણવ તુમ એવ,
મારગ બિરૂદ્ધ જે અક્ષર, તે શુદ્ધ કરો તતખેવ૧૭૯
મેં ઓછે ઓછી મનેં, મોટા કર્યો વિચાર,
પરિ પૂરણ વૈષ્ણવ કરે, તે જાનો નિરધાર. ૧૮૦
હે કૃષ્ણે હે યાદવ હે સખેતિ,
ગોવિંદ દામોદર માધવોતિ;
શ્રી વલ્લભ વિઠ્ઠલને ખમા,
જે જે શ્રીકૃષ્ણ શરણં મમઃ (૩).
જે જે ગોવર્ધન ધારી, મુકુંદ માધવ ગીરધારી;
રાધે કૃષ્ણ પ્રભુ કુંજ બિહારી,
મોરલીધર ગોવર્ધન ધારી.

ઇતિ શિક્ષા સંપૂર્ણઃ

શ્રી નાથજી તથા સાતસ્વરૂપકે પદ.

રાગ બિલાવલ.

દેખ્યોરી મૈ સ્યામ સ્વરૂપ, વામ ભુજા ઊંચે કર ગિરિધર
દક્ષિણ કર કટિધરત અનૂપ. ૧
મુષ્ટિકા બાંધ અંગુષ્ઠ દિખાવત સન્મુખ દૃષ્ટિ સુહાઈ,
ચરણકમલ યુગુલસમ ધરકે કુંજદ્વાર મન લાઈ. ૨
અતિ રહસ્યનિકુંજકીલીલા હૃદયસ્મરણ કીજે,
દ્વારકેશ મન વચન અગોચર ચરણકમલ ચિત દીજે. ૩–૧

શ્રી નવનીતપ્રિયાજીકો પદ.

નંદઆંગનક્રીડતસુખરૂપ,
ગૌરવર્ણ દક્ષિણકર માખણ ઘુટ રૂણ ચલત અનૂપ.
વ્રજયુવતી પ્રતિબંધનેક નહિં સબ દેખત ઉર લાવેં,
દ્વારકેશ પ્રભુ કુંલે ગોપિ તનકી તાપ નસાવેં. ૨–૨

મથુરેશજીકો પદ.

સબ વ્રજકો રસરૂપસ્વરૂપ,
ચાર ભુજા ચારોં કર આયુધ કમલસ્વામિનીરૂપ. ૧
ચક્રતેજ ચંદ્રાવલિજૂકો શંખ શ્રીયમુના જાણો,
ગદા કુમારી સ્યામવરણ વપુ દ્વારકેશ મન આણો. ૨–૩

શ્રી વિઠ્ઠલનાથજીકો પદ.

દેખ્યો અદ્ભુતરૂપ સખીરી સૂર સુતાકે સાથ,
વિવશ ભયે દેખકર સુંદર કટિપર રહિ ગયે દોઉ હાથ. ૧
તાતેં ગૌરચિત્રશ્યામલતન ઉપમા કહતે ન આવે ગાથ,
દ્વારકેશ પ્રભુ યહ વિધ દેખે મૈંનો કરલિયોજન્મ સનાથ.૨-૪

શ્રી દ્વારકાનાથજીકો પદ.

આજહરીવિહરતકુંજનિકેત,
દુર્મુરઆયયુગુલદૃગમીચેપ્યારી જેથી ઉપજો હેત. ૧
હસ્ત કમલ તારીદે મોહન દોઉ ભુજ રસ ઉર લેત,
દ્વારકેશપ્રભુ શ્યામવરણવપુ અદ્ભુત ભલો બન્યો
સંકેત. ૨-૫

શ્રી ગોકુલનાથજીકો પદ.

બ્રજપતિ તુમબિનકોન કરેં,
ઉતમધવાકો માન ભંગકરઇતિબ્રગોપિન ગોપ ભરેં. ૧
વેણું બજાવત કરપરગિરિવર વામ ભુજા લે શંખ ધરેં,
દ્વારકેશ પ્રભુગૌરવર્ણવ પુનિગમપ્રશંસિત વિપદ હરેં. ૨-૬

શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજીકો પદ.

અંગછબિનિરખત લજત અનંગે,
ચરણકટિગ્રીવકુંનમિતકર નંદસુત દેત રસદાન
લલિત ત્રિભંગે. ૧

પુષ્ટપથ સ્થાપમર્યાદ ઉલ્લંઘકર ચિન્હ પ્રકટિત વિવિધ અંગ અંગે, પ્રેમ આસક્તિ સ્નેહ મૂર્ચ્છા વિવશ વિવિધ પરિવેષજી
યે વેણુ સંગે. ૨

શામસુકુમાર તનચિતવન લલિત અવનિપર લટક જબ ચલત તબ માન લંગે, પરમમોહન દ્વારકેશ પ્રભુ મધુર
અતિ ગોકુલાધીશ ઉચ્છલિત તરંગે. ૩–૭

શ્રી મદનમોહનજીકો પદ.

વેણુ બજાવત સુંદર વદન,
સુનતહીં તેં દોર આઈ પૂછતહેં કયોં છાંડે સદન. ૧
ધર્મ છાંડ નિજધર્મ કિયો હમ તુમ કયોં ગોર ભયે નંદનંદન,
દ્વારકેશ પ્રભુહમસબજાનતન્યાયકહતહોમન્મથકંદન.૨–૮

કહું ઉમડઘુમડ ગર્જત હો પિય, કહું વર્ષત કહું ઉધર જાત,
કહું ચપલા જો ચમકત હો પિય, એક ટક નહિ ઠહેરાત. ૧
શ્યામઘનકે લક્ષણ તુમહીમેં, દેખિયત મેહનેહ અડંબરપ્રાત.
મુરારિદાસ પ્રભુકોં વામ ચરણ બૂઝહિ, મોસું કહો પિય
કહા જુબાત. ૨

ચતુઃશ્લોકી.

સર્વદા સર્વ ભાવેન ભજનીયો વ્રજાધિપઃ ॥
સ્વસ્યાયમેવ ધર્મોહિ નાન્યઃ ક્વાપિકદાચન ॥ ૧ ॥

અર્થ-નીરંતર કાયાવાણી અને મનવડે કરીને શ્રી નંદરાજ કુંવરનું સેવન કરવું એજ અમારો પોતાનો ધર્મ છે. બીજા કોઇપણ વખતે કોઇપણ ધર્મ નથી ॥ ૧ ॥

એવંસદાસ્મ કર્તવ્યં સ્વયમેવ કરિષ્યતિ ॥
પ્રભુ સર્વ સમર્થોહિ તતો નિશ્ચિંતતાં વ્રજેત્ ॥ ૨ ॥

એ પ્રમાણે અમારૂં નીરંતરનું કર્તવ્ય છે. ને તે પોતેજ કરે છે. પ્રભુ સર્વ વાતે સ્મર્થ છે. માટે બેફીકર થઇને રહેવું.॥૨॥

યદિ શ્રીગોકુલાધિશો વૃતઃ સર્વાત્મનાહૃદિ ॥
તતઃ કિમપરં બ્રૂહિ લૌકિકૈર્વૈદિકૈ રપિ ॥ ૩ ॥

જો શ્રીગોકુલાધીશ પ્રભુને કાયા, વાણી અને મનવડે કરીને હૃદયમાં ધારણ કરો તો લૌકિકમાં અને વૈદિકમાં એના કરતાં બીજું શું શ્રેષ્ઠ છે તે તમેજ કહો ? ॥ ૩ ॥

અતઃ સર્વાત્મના શશ્વદ્ ગોકુલેશ્વર પાદયોઃ ॥
સ્મરણં ભજનં ચાપિ ન ત્યાજ્ય મિતિમે મતિઃ ॥૪॥

એટલા કારણથી કાયા, વાણી અને મનવડે કરીને શ્રી ગોકુલેશ્વર પ્રભુના ચરણકમળનું સ્મરણ કરો, ભજન કરો, તનને

ઠીક લાગે તે કરો, પણ પ્રભુના ચરણારવિંદને છોડવા નહીં એ પ્રમાણે અમારી બુદ્ધિ છે (એ પ્રમાણે મહા પ્રભુજી આજ્ઞા કરે છે)

ઇતિ શ્રીમદ્‌વલ્લભાચાર્ય વિરચિતા—

ચતુઃશ્લોકી સમ્પૂર્ણ શ્રીમદ્‌ગોપીજનવલ્લભાર્પણ. મસ્તુ.

અથ નવ રત્નમ.

ચિંતાકાઽપિ નકાર્યા નિવેદીતાત્મભિઃ કદાપિ ॥
ભગવાનપિ પુષ્ટિસ્થો ન કરિષ્યતિ લૌકિકિં ચગતિમ્॥૧॥

અર્થ—જેમણે આત્મ નિવેદન કરેલું છે તેમણે કોઈપણ વખતે કોઈપણ વાતની ચિંતા કરવી નહીં ભગવાન પણ પુષ્ટિ માર્ગમાં રહેલા છે તે લૌકિકના જેવી તમારી ગતિ કરશે નહીં॥૧॥

નિવેદનં તુ સ્મર્તવ્યં સર્વથા તાદશૈર્જનૈઃ ॥
સર્વેશ્વરશ્ચ સર્વાત્મા નિજેચ્છાતઃ કરિષ્યતિ ॥ ૨ ॥

અર્થ—નીરંતર તાદશીજનોની (ભગવદીય) સાથે નિવેદનનું સ્મરણ કરવું. પ્રભુ સર્વના ઇશ્વર છે. સર્વના આત્મા છે. તે પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે કરશે ॥ ૨ ॥

સર્વેષાં પ્રભુ સંબંધો ન પ્રત્યેક મિતિ સ્થિતિઃ ॥
અતોન્ય વિનિયોગેપિ ચિંતાકાસ્વસ્ય સોઽપિચેત્ ॥૩॥

અર્થ—દરેકને પ્રભુસાથે સંબંધ છે. એકને છે ને એકને

નથી એમ નથી. એટલા કારણથકી અન્ય વિનિયોગમાં પણ જો તે પોતેજ હોય તો ચિંતા શી ? ॥ ૩ ॥

અજ્ઞાનાદથવા જ્ઞાનાત્કૃતમાત્મ નિવેદનમ્ ॥
યૈઃ કૃષ્ણસાત્ કૃતપ્રાણૈસ્તે ષાંકા પરિદેવના ॥ ૪ ॥

અર્થ—અજાણતાં અથવા જાણતાં જેમણે આત્મ નિવેદન કરેલું છે અને જેમણે પોતાના પ્રાણ શ્રીકૃષ્ણને અર્પણ કરેલા છે તેમણે ચિંતા શી વાતની ? ॥ ૪ ॥

તથા નિવેદને ચિંતા ત્યાજ્યા શ્રીપુરૂષોત્તમે ॥
વિનિયોગેઽપિ સાત્યા જ્યા સમર્થો હિહરિઃસ્વતઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ—તે પ્રમાણે નિવેદનને વિષે, શ્રીપુરૂષોત્તમને વિષે ચિંતાનો ત્યાગ કરવો. વિનિયોગમાં પણ ચિંતાનો ત્યાગ કરવો પ્રભુ પોતે સમર્થ છે ॥ ૫ ॥

લોકેસ્વાસ્થ્યં તથા વેદે હરિસ્તુ ન કરિષ્યતિ ॥
પુષ્ટિ માર્ગ સ્થિતોયસ્માત્ સાક્ષિણો ભવતાખિલાઃ॥૬॥

અર્થ—લોકમાં તથા વેદમાં પ્રભુ તમારૂં સ્થિરપણું નહી કરે જે કારણ થકી (પ્રભુ) પુષ્ટિમાર્ગમાં રહેલા છે. માટે સાક્ષી રૂપ થાઓ ॥ ૬ ॥

સેવા કૃતિર્ગુરોરાજ્ઞા બાધનંવા હરીચ્છયા ॥
અતઃ સેવાપરં ચિત્તં વિધાય સ્થીયતાં સુખમ્ ॥ ૭ ॥

હરિર્યત્કરિષ્યતિ ।
ત્વાચિંતાં દ્રુતં

।—ચિત્ત પ્રતે ઉદ્વેગ કરશો તોપણ પ્ર
તેની લીલા માનીને ચિંતાનો તત્કાલ ત્યાગ કરવો ॥૮॥

ात्सर्वात्मना नित्यं श्रीकृष्णः शरणं मम ॥
ब्दिरेव सततं स्थेयमित्येवमे मतिः ॥ ९ ॥

અર્થ—તેટલા કારણથકી કાયા, વાણી અને મનવડે કરીને નિરંતર રોજ શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ બોલતાં રહેવું અને સ્થીર રહેવું એવી અમારી બુદ્ધિ છે. (એ પ્રમાણે મહા પ્રભુજી આજ્ઞા કરે છે) ॥ ૯ ॥

ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્ય વિરચિત નવરત્નમ સંપુર્ણ.

શ્રીમદ્ગોપીજનવલ્લભાર્પણ મસ્તુ.

ભરોંસો દૃઢ ઇન ચરણન કેરો. (૨)
શ્રીવલ્લભ નખચંદ્રછટાબિન, સબ જુગમેં અંધેરો. ૧
સાધન ઓર નહીં યા કલિમેં, જાસું હોત નિવેરો;
સૂર કહે કહા દુબીધ આંધલો, બિના મૂલકો ચેરો. ૨

☞ શાસ્ત્રી મનગલાલ જગન્નાથે આ ચતુઃશ્લોકી તથા નવરત્નનાં અર્થ લખ્યા છે. શ્લોકનાં અર્થનો વિસ્તાર બહુ લાંબો છે, માટે શ્લોકનાં મુળ અર્થ સમજુતી માટે લખેલ છે.

શ્લોક વસંતતિલક.

શ્રી કૃષ્ણ યદુનન્દન કૃષ્ણ કૃષ્ણ
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ મુનિવંદન કૃષ્ણ કૃષ્ણ ॥
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ મુરલીધર કૃષ્ણ કૃષ્ણ
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ જગદીશ્વર કૃષ્ણ કૃષ્ણ ॥ ૧ ॥
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ મનમોહન કૃષ્ણ કૃષ્ણ
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ ખગવાહન કૃષ્ણ કૃષ્ણ ॥
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ નટનાગર કૃષ્ણ કૃષ્ણ
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ સુખસાગર કૃષ્ણ કૃષ્ણ ॥
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ ગિરિધારણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ જનતારણ કૃષ્ણ કૃષ્ણ ॥
શ્રીકૃષ્ણ કૃષ્ણ ગોપવનિતાપ્રિય ગોકુલેશ
શ્રીવાસુદેવ હરિવિઠ્ઠલ રાધિકેશ ॥

આર્યા ગીતિ.

આ કૃષ્ણનામ માલા, પ્રેમે પ્હેરાય જે સદા કંઠે ॥
તો શ્રીકૃષ્ણ કૃપાથી, નિશ્ચે થાયે નિવાસ વૈકુંઠે ॥

શ્રી 'સરસ્વતી' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, નાગદેવી સ્ટ્રીટ, નં. ૩૩૨-૩૩૪ ના મકાનમાં
મગનલાલ જગજીવનદાસે છાપી છે.